

Gölgede Kalanlar: The Spirit of the Beehive

İspanya İç Savaşının hemen sonrasına denk gelen 1940 yılında geçen *Arı Kovanının Rubu* (*The Spirit of the Beehive*, 1973) faşizmin ağırlığının kendini iyiden iyiye hissettirdiği bir kasabada yaşayan, Ana adlı 6 yaşındaki bir kız çocuğunun korkularla, merakla, hayallerle ve hüznle dolu dünyasına doğru bir yolculuğa çıkarıyor. İzlediği Frankenstein filminin etkisinde kalan Ana, filmdeki canavarı aklından bir türlü çıkaramaz. Ablası Isabel ona canavarın ölmediğini, bir ruh olarak yaşamaya devam ettiğini söylemesinin ardından onu aramaya başlar.

Oldukça esrarengiz bir hava taşıyan film, izleyiciyi şaşırtan 'tuhaf' sahneler, anlamları muğlak metaforlar içeriyor. Bu sayede Franco dönemine dair inceliklerle gizlenmiş, üstü kapalı yorumlarda bulunuyor. Filmde sık sık karşımıza çıkan arı kovanlarını faşizmle ilişkilendirmek mümkün. Ana'nın babası arıcılıkla uğraşüyor ve verimlerini arttırmak, düzenli ve disiplinli çalışmalarını sağlamak için camdan yapay bir kovan dizayn ediyor. Doğal olmayan yollarla hapsedilmiş, dışarıyla iletişimi kesilmiş, özgürlüğü elinden alınan, sömürülen arılar İspanya halkını andırıyor.

Ana çocuksu masumiyetiyle, aslında çirkin görünümlü bir katil olan ve insanların kaçtığı Frankenstein'in canavarına yönelik özel bir ilgi duyuyor ve onunla iletişime geçmek istiyor. Canavar, faşizmin yok etmek amacıyla ötekileştirdiği ve dışladığı insanların bir sembolü görülebilir. Ana onu bulmak amacıyla, ablasının canavarın ruhunun yaşadığını iddia ettiği geniş kurak toprakların arasında terk edilmiş, izole bir ahıra birkaç kere ziyaretlerde bulunuyor.

Ziyaretçilerin birinde yaralı bir gerilla ile karşılaşılıyor ve onu canavarın ruhu olarak görüyor. Ona elmasını uzatıyor, babasından aşırıldığı paltoyu veriyor ve onla arkadaş oluyor. Ana'nın davranışları üzerinden, sindirilmiş, yalnız bırakılmış İspanyolların egemen ideolojinin etkisine girmemiş çocukça bir saflığa ihtiyaç duyduğu yorumu da yapılabilir.

Sıcak renklerin hakim olduğu etkileyici bir görselliğe sahip filmin her karesi birer resim gibi işlenmiş. Gaz lambasının sarı ışığı, şömine ateşi, sarı bal peteği şeklindeki pencerelerden gelen ışık gibi unsurlar filmin büyüülü, şiirsel atmosferine katkı sağlıyor. Bu şiirselliğin içinde, seyirci olarak biz de Ana gibi gördüğümüz şeyleri tam olarak çözemiyoruz, fakat hislerimizle, sezgilerimizle temas edebiliyoruz. Filmin, görünenin ötesine vurgu yapan bir tarafı da var. Ana'nın gözünü yanan alevlere dikmesi, merakla incelediği arı kovana ya da gökyüzüne bakıp Frankenstein'in ruhunu çağırmasının doğaüstü, mistik hatta düşsel çağrışımları var. Bunları baskı dönemindeki gerçeklikten kopuş olarak yorumlamak yerine; gizli kalan anlamlara, eksikliği duyulanlara atıfta bulunulduğunu düşünüyorum. Ana'nın pencereyi açıp çağırdığı ruh; İspanya'nın iç savaşta kaybettikleri ruhunun geri çağırılması anlamına geliyor. Filmin 1970'lerin ilk yarısında Franco rejiminin zayıflayıp, çözülmeye doğru gittiği bir tarihte çekilmiş olduğunu da göz önüne alırsak bu özellikler daha da anlam kazanıyor.

Bunun gibi duygusal ve şiirsel yönü kuvvetli, kaba bir sembolizmden uzak, çağrışımlara dayalı politik filmler sinema tarihinde çok sık karşımıza çıkmıyor. Olağanüstü güzellikte görüntülere sahip bu filmin görüntü yönetmenin filmin çekimleri sırasında görme yetisini günden güne kaybetmesi ve kör kaldıktan sonra da intihar etmesi filmi ilginç kılan başka bir yönü. Belki de adı pek de duyulmamış, sadece birkaç film çekmiş bir yönetmenden geldiği için hak ettiği ilgiyi görememiş, belli başlı klasiklerin arasına girememiş bu filmin hakkını teslim etmek için izlemek gerekiyor.

Can Önalan